

Handläggare
Susanne Forss Gustafsson
Telefon: 0850822064

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
2017-08-31

Förskolornas villkor och förutsättningar i stadsdelsområdet

Svar på skrivelse från (M)

Förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

I en skrivelse om "Förskolornas villkor och förutsättningar i stadsdelsområdet" till stadsdelsnämnden den 18 maj 2017 vill Lars Svärd med flera (M) veta hur stadsdelsförvaltningens förskolor lever upp till uppsatta mål om att erbjuda en likvärdig förskoleverksamhet med jämn och hög kvalitet. De önskar svar på ett antal frågor som rör andel ekonomi, andel förskollärare, barngruppernas storlek och sammansättning samt sjukfrånvaron bland de anställda i förskolan.

Den faktor som främst påverkar ekonomin är stora variationerna i antalet barn samt personal- och lokalkostnadsutvecklingen. Förskolorna har i uppdrag att driva verksamheten inom fastställd budget vilket de som helhet hittills har gjort och med god kvalitet vilket bl.a. föräldraenkäten visar. Flera resultatenheter har däremot svårt att redovisa ett utfall i nivå med budget främst på grund av minskat antal barn

Det råder brist på förskollärare och även om Hägersten-Liljeholmen har flest förskollärare anställda i hela staden behöver ytterligare anställningar ske. För närvarande är 34 barnskötare i utbildning med stöd från stadsdelsförvaltningen.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Förskoleavdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Sjukfrånvaron inom förskolan har minskat senaste året.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förskoleavdelningen i samarbete med administrativa avdelningens ekonomi- respektive personalenhet. De fackliga organisationerna har informerats vid samverkansgrupp den 15 augusti och vid förvaltningsgrupp den 22 augusti.

Ärendet

I en skrivelse om "Förskolornas villkor och förutsättningar i stadsdelsområdet" till stadsdelsnämnden den 18 maj 2017 vill Lars Svärd med flera (M) veta hur stadsdelsförvaltningens förskolor lever upp till uppsatta mål om att erbjuda en likvärdig förskoleverksamhet med jämn och hög kvalitet. De önskar svar på följande frågor:

- Bedömer förvaltningen att årets schablonökning motsvarar kraven och målen på ökad andel förskollärare?
- Bedömer förvaltningen att årets schablonökning motsvarar kraven på en minskning av barngruppernas storlek?
- Medger årets schablonökning någon satsning på förskolan eller bedöms pengarna gå till att täcka löne- och kostnadsökningar?
- Bedömer förvaltningen att ekonomin klarar av de förändringar som följer med beslutet om rätt till heltid på förskolan för barn till föräldralediga eller behövs det extra resurser?
- Riktlinjerna för storleken på barngrupperna i Stockholms förskolor ska enligt målsättning vara högst 14 barn i småbarnsgrupper och högst 18 barn i grupper för större barn. Kan förvaltningen återkomma med en redovisning kring hur stor andel av stadsdelsområdets förskolebarngrupper som eventuellt är större än så?
- Hur stor är sjukfrånvaron bland anställda inom förskolan i stadsdelen?

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Förskoleavdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Hägersten-Liljeholmens kommunala förskola

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde har stadens största kommunala förskoleverksamhet sett till antalet barn.

STADSDELSNÄMND	Antal barn	Andel av total
Hägersten-Liljeholmen	5 074	15%
Enskede-Årsta-Vantör	3 761	11%
Södermalm	3 270	10%
Bromma	2 928	9%
Hässelby-Vällingby	2 666	8%
Kungsholmen	2 105	6%
Östermalm	2 007	6%
Skarpnäck	1 936	6%
Norrmalm	1 928	6%
Rinkeby-Kista	1 920	6%
Spånga-Tensta	1 901	6%
Skärholmen	1 440	4%
Älvsjö	1 197	4%
Farsta	990	3%
SUMMA SDN	33 123	100%

Antalet förskolebarn har ökat kontinuerligt och betydande under många år även om stadsdelsförvaltningen nu kan se en avmattning i barnantalsutvecklingen. Det har därför över tid varit en mycket stor utmaning att skapa förskoleplatser på rätt platser, med kompetent personal och i den omfattning som efterfrågats till en kostnad som ryms inom den finansiering kommunfullmäktige och stadsdelsnämnden beslutat.

Ekonomistyrning inom förskolan handlar om att inom ramen för de tillgängliga resurserna kommunfullmäktige ställt till stadsdelsnämndens förfogande uppnå de mål som kommunfullmäktige fastställt. Här ligger svårigheten och utmaningen i att balansera en förändring i antal barn med motsvarande förändring i personal- och lokalkostnader.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Förskoleavdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Den senaste ekonomiprognosen för förskolorna inom Hägersten-Liljeholmen visar att barnantalet minskat för flera förskolor främst inom det sydvästra området. Detta har medfört att det där finns risk att lokal- och personalkostnader inte kan minska lika fort och att de därför kommer redovisa underskott. Arbetet för att minska dessa pågår för närvarande.

Förskolan budget

Förskolans budget är i huvudsak baserat på antalet inskrivna barn och deras ålder (därutöver tillkommer ett särskilt belopp utifrån områdets socioekonomiska tyngd). För varje inskrivet barn får stadsdelsnämnden en s.k. grundschablon som fastställs av kommunfullmäktige varav minst 80 % oavkortat ska gå till förskoleenheten (s k förskolepeng) och får inte användas för lokalhyror eller övergripande nämnd- och förvaltningsadministration. Resterande 20% redovisas centralt och får användas för att finansiera ex. hyror och allmänna omkostnader.

Det finns två olika nivåer på förskoleschablon beroende på barnets ålder. Schablonbeloppet för förskolan har ökat med 2 154 kr/år för små barn och med 1 447 k/år för stora barn.

Grundschablon för förskoleverksamhet 2017

ÅR	Små barn 1-3 år	Stora barn 4-5 år
År 2017	149 571	125 560
År 2016	147 417	123 751
Skillnad/år	2 154	1 809
<i>Diff</i>	2 154	1 809
<i>Relativ diff</i>	1,5%	1,5%

Förskolepeng i egen regi 2017

ÅR	Små barn 1-3 år	Stora barn 4-5 år
År 2017	119 657	100 448
År 2016	117 934	99 001
Skillnad/år	1 723	1 447
<i>Diff</i>	1 723	1 447
<i>Relativ diff</i>	1,5%	1,5%

Genomsnittligt antal barn i förskolan

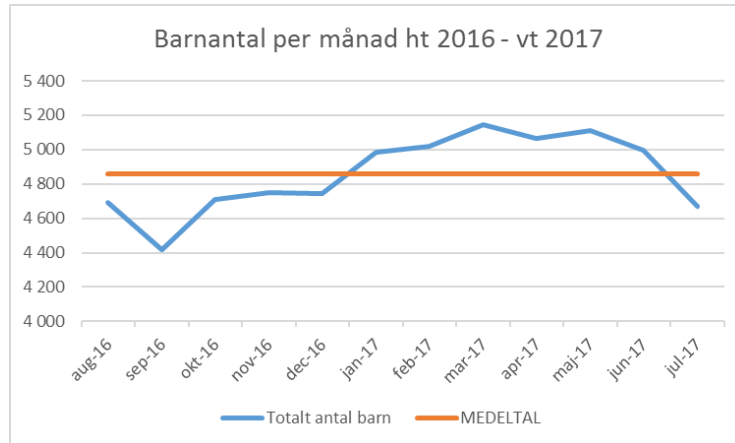
Barnantalet varierar mellan åren och under året. Det genomsnittliga barnantalet per år visas i tabell nedan.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Förskoleavdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

ÅR	Små barn 1-3 år	Stora barn 4-5 år	TOTALT
År 2017	2 278	2 772	5 050
År 2016	2 390	2 484	4 874
Skillnad/år	-112	288	176

Det genomsnittliga antalet per månad visas i tabell nedan.

Utvecklingen med ett lägre antal inskrivna barn under hösten 2017 väntas visa samma mönster som under 2016. Detta innebär att schablonutdelningen från fullmäktige är betydligt högre per månad under våren än under hösten.

Förskolans resursfördelningsmodell är konstruerad så att (i de flesta fall) är något lättare att styra med ökat barnantal än när barnantalet minskar.

För varje nytt barn som skrivs in får stadsdelsnämnden en hel schablon medan sällan kostnaderna ökar med lika mycket (s.k. marginalkostnadsökning). På motsvarande sätt minskar budgeten med en hel schablon för varje barn som slutar utan att kostnaderna minskar med lika mycket (s.k. marginalkostnadsminskning).

Ett ex kan vara att i schablonen ingår medel för lokaler och förskolechef. Stadsdelsförvaltningens behöver inte vare sig nya lokaler eller ny förskolechef för varje nytt barn som skrivs in. På motsvarande sätt minskar inte ex. lokalkostnaderna eller kostnaden för förskolechef bara för att ett barn slutar.

Förskolans kostnader

I tabellen nedan redovisas förskolans kostnader i bokslutet för 2016.

KOSTNADER FÖRSKOLA VB 2016	MNKR	ANDEL
Personalkostnader	472,2	71%
Lokalkostnader	127,6	19%
Entreprenader och köp av verksamhet	8,9	1%
Övriga kostnader	55,2	8%
SUMMA KOSTNADER	663,9	100%

De största kostnaderna för förskolan är personal och lokaler som tillsammans står för 90% av förskolans kostnader. De är också de enskilt starkaste kostnadsdrivande faktorerna vid sidan av antalet barn.

Personalkostnaderna inom förskolan har ökat väsentligt de senaste åren och uppgick i VB 2016 till 71% av förskolans kostnader. Dels för att fler pedagoger anställts då antalet barn ökat men också för att lönerna ökat relativt kraftigt främst för förskollärare.

Lokalkostnaderna utgör 19 % och har ökat mycket kraftigt med nyproduktion även om mycket arbete görs för att hålla kostnaderna nere.

Förskolans kostnader för barn i behov av särskilt stöd har ökat i takt med ökade behov de senaste åren. Resurser tilldelas via det socioekonomiska anslaget.

Även IT-kostnaderna har ökat under en rad år. Dels för system men också för utrustning och utbildning. Digitaliseringen inom staden är viktig och nödvändig med kommer också innebära ökade kostnader de närmaste åren. Andra betydande kostnadsökningar kan tillkomma ex vid akut evakuering av en förskola pga. vattensador, mögel eller liknande.

Skrivelsens frågor

Bedömer förvaltningen att årets schablonökning motsvarar kraven och målen på ökad andel förskollärare?

Hägersten Liljeholmen har flest förskollärare i hela staden vilket framgår av tabellen nedan.

STADSDELSNÄMND	Antal förskollärare (Årsarbetare)	Andel
Hägersten-Liljeholmen	306	13%
Södermalm	253	10%
Enskede-Årsta-Vantör	251	10%
Hässelby-Vällingby	208	9%
Bromma	198	8%
Rinkeby-Kista	173	7%
Farsta	165	7%
Skarpnäck	149	6%
Norrmalm	143	6%
Östermalm	137	6%
Kungsholmen	131	5%
Spånga-Tensta	118	5%
Skärholmen	100	4%
Älvsjö	82	3%
SUMMA SDN	2 414	100%

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Förskoleavdelningen

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

I tertialrapport 1/2017 beskrevs att andelen förskollärare av totalt antal anställda sjunker vilket är bekymmersamt. Andelen förskollärare påverkas av flera faktorer. I huvudsak är bristen på

utbildade förskollärare den mest avgörande. Även faktorer som tjänstledigheter, föräldraledigheter och pensionsavgångar bidrar till att andelen förskollärare varierar.

Inom staden (liksom mellan kommuner) råder konkurrens om förskollärare vilket påverkar möjligheten för väldigt många av stadens förskolor att nå målet. Stadsdelsförvaltningen samarbetar utvecklande med Stockholms universitet (SU) genom en så kallad *Övningsförskola*. Koncentrationen av ett stort antal studenter till några förskolor bidrar till en förhöjd kvalitet:

- för de mottagande förskolorna
- för studenterna
- för förskolläraryrket vid SU.

Syftet med övningsförskolan är att bidra till att utveckla arbetet på förskolan, öka möjligheten att rekrytera förskollärare och att också utveckla samarbetet med Stockholms universitet. En omfattande satsning har genomförts för att utbilda handledare som kan ta emot studenter på praktik.

I Hägersten-Liljeholmen arbetar idag 853 medarbetare i förskoleverksamheten. För att nå verksamhetsplanens mål om att förskollärarna ska utgöra 41 % av dessa behövs att ytterligare ca 40 av de anställda uppnår behörighet som förskollärare. Hägersten-Liljeholmen har för närvarande 34 medarbetare i utbildning till förskollärare som helt eller delvis finansieras av förskolan i Hägersten-Liljeholmen.

Bedömer förvaltningen att årets schablonökning motsvarar kraven på en minskning av barngruppernas storlek?

Vid senaste mätningen i tertiäl 1/2017 var det genomsnittliga barnantalet 16,5 barn per avdelning. Denna siffra väntas minska då antalet inskrivna barn är lägre på hösten vilket också innebär att den genomsnittliga barngruppen över året når 16,0 vilket också är Kommunfullmäktiges målvärde för 2017.

Medger årets schablonökning någon satsning på förskolan eller bedöms pengarna gå till att täcka löne- och kostnadsökningar?

I 2017 års budget finns utöver att fortsätta utveckla och förbättra en redan väl fungerande och av föräldrarna mycket uppskattad förskola flera olika satsningar och initiativ. Bl.a. kan nämnas:

Likvärdig förskola: miljö, material och grundstrukturer

Arbete pågår att bygga en långsiktigt hållbar organisation och likvärdiga förskoleenheter. Ett gott exempel är Årstabergets förskoleenhet där alla förskolor och arbetslag/hemvister når en hög och jämn kvalitet.

Tre huvudfrågor i fokus:

- Alla har samma Basmaterial gällande både pedagogiskt material och skapande. Garanti att det finns ett tydligt syfte för att nå målen i Läroplanen.
- Skapa en inspirerande Lärmiljö.
- Varje förskola har arbetat fram Grundstrukturer (där syfte och metod för alla delar av dagen beskrivs).

Grunden är lagd och förståelse och samsynen för hur miljön ska fungera som den tredje pedagogen. Detta har skapat en ökad arbetsro och trygghet för såväl barn som pedagoger.

Lekprojektet i Fruängen

Fruängens förskoleområde har sökt och beviljats anslag från ”demokratipengarna”. Projektet heter ”Rätt att leka” och riktar sig till barnen på förskolorna i Fruängen. Riktar sig till barn som av olika anledningar behöver hjälp och stöd i att leka/hitta kompisar och lära sig hitta bra lekmönster. I lekgrupperna ingår alla barn på förskolan. Pedagogerna är leklotsar och barnen träffas i olika lekgrupper. Redan nu kan pedagogerna se att de barn som har svårigheter med att leka har utvecklat sin förmåga och många barn uppskattar och vill verkligen vara med i lekgrupperna.

Klimatsmarta åtgärder

Viktiga steg till en giftfri förskola. Under året har en del porslin och lekmaterial ersättas och inför 2017 har medel sökts för att:

- Byta ut nuvarande PVC-madrasser till Svanen märkta alternativ i nämndens förskolor.
- Byta ut plast tallrikar och muggar mot lättporslin i alla förskolor - Byte av soffor med skumgummi fyllning - Rensa bort leksaker i mjukplast, leksaker som innehåller skumgummi samt träleksaker som är äldre än 2007 och inte CE-märkta. (Under året har det skett en rensning men det återstår en del).

Bedömer förvaltningen att ekonomin klarar av de förändringar som följer med beslutet om rätt till heltid på förskolan för barn till föräldralediga eller behövs det extra resurser?

Som nämnts ovan är de starkast budgetpåverkande faktorerna antalet inskrivna barn i verksamheten samt personal- och lokalkostnadsutvecklingen. Att särskilja ekonomiska och kvalitativa effekter av en förändring ex. från deltid till heltid för vissa barn från andra simultana förändringar som ex att barns vistelsetid på förskolan generellt tycks ökat är inte enkelt. Stadsdelsförvaltningens bedömning är i vart fall att pedagogerna uppfattat att arbetsbelastningen ökat till följd av förändringen.

Riktlinjerna för storleken på barngrupperna i Stockholms förskolor ska enligt målsättning vara högst 14 barn i småbarnsgrupper och högst 18 barn i grupper för större barn. Kan förvaltningen återkomma med en redovisning kring hur stor andel av stadsdelsområdets förskolebarngrupper som eventuellt är större än så?

Av kommunfullmäktiges budgetbeslut för 2017 framgår att den indikator som beskriver gruppstorlek anger att årsmålet för staden år 2017 – 2019 för antalet barn per grupp uppgår till 16 st. I Stadsdelsnämndens Tertialrapport 1 för 2017 framgår att vår bedömning är att vi klarar att uppfylla detta mål.

Hur stor är sjukfrånvaron bland anställda inom förskolan i stadsdelen?

Sjukfrånvaron bland anställda inom förskolan är hög men går åt rätt håll för närvarande. Eftersom sjukfrånvaron varierar kraftigt över året och ofta med högsta värden på vintern och lägre värden på sommaren väljer vi att jämföra med rullande 12 månaders genomsnitt.

- December 2015 10,2
- December 2016 9,4

- Juni 2016: 9,7
- Juni 2017: 9,5

För både måtten ses en minskande sjukfrånvaro.

Bilagor

Skrivelse från (M) - Förskolornas villkor och förutsättningar i stadsdelsområdet

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn

Anders Carstorp (Huvudansvarig)

Datum

2017-08-18